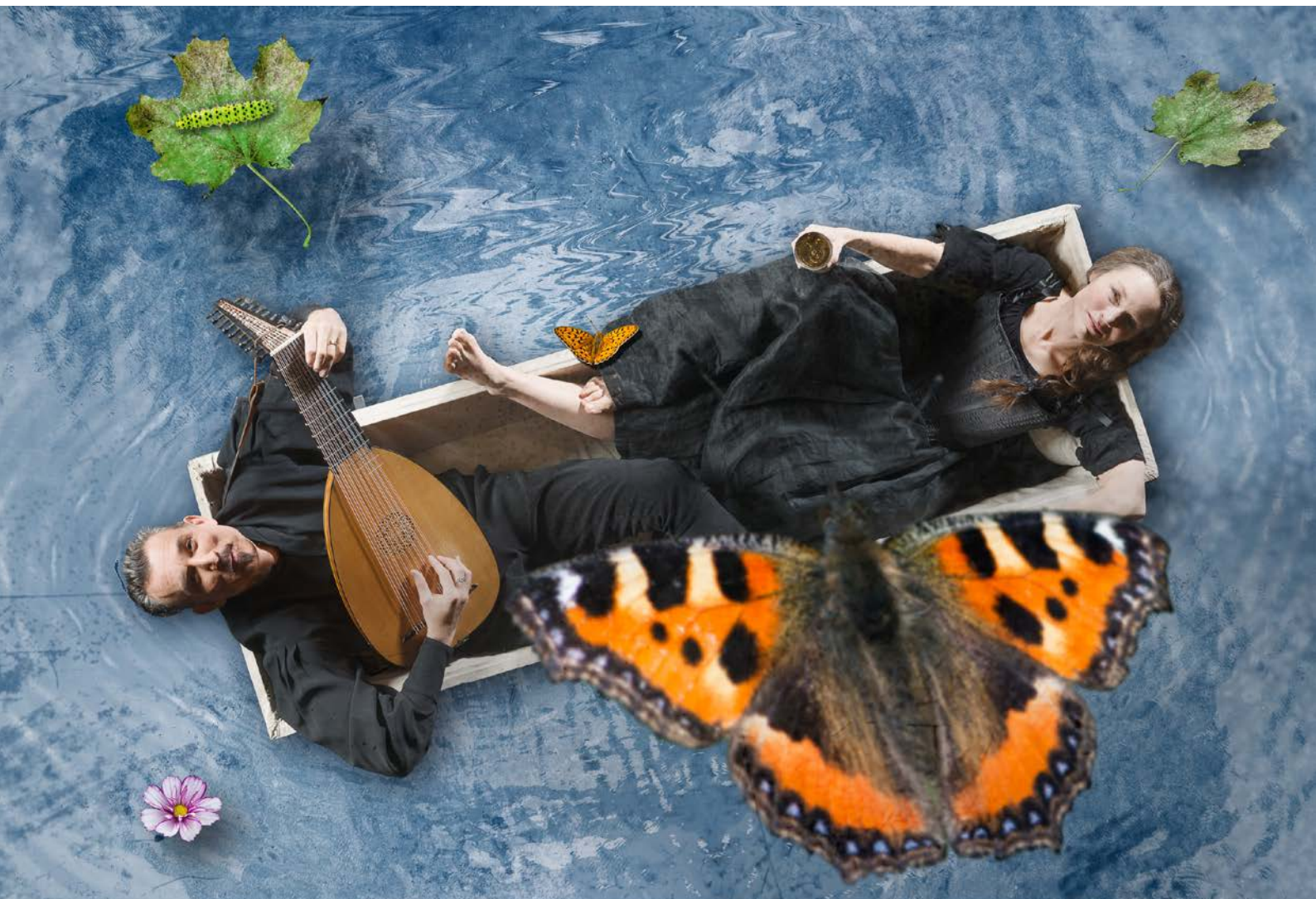

ROMEO & JULIA KÖREN

LÄRARMATERIAL

Ja, må han leva!

- Bellmans begravning

Musik Carl Michael Bellman | Idé och regi Benoît Malmberg

CARL MICHAEL BELLMAN (1740–1795)

Carl Michael Bellman levde i Stockholm på 1700-talet och har blivit berömd över hela världen för sina sånger och texter. När Bellman var 14 år började han prata på vers under en feberattack. Hans föräldrar såg det som ett tecken på att han var ovanligt begåvad och bestämde att han skulle få en egen lärare och lära sig spela luta.

Bellman blev mycket bra på att dikta och på att spela citern, som hans luta kallades. När han växte upp fick Bellman en sträng religiös uppfostran men som vuxen var han trött på bibeln och alla figurer i den. Han började skriva visor som drev med de personer prästerna pratade om i kyrkan.

En av de mest kända visorna av Bellman är Gubben Noach. Gubben Noach handlar om bibelns Noa, han som byggde den jätttestora arken. I Bellmans visa bryr sig Noach bara om att plantera vin-plantor så att han kan göra vin av plantornas vindruvor. Noachs fru är enligt Bellman en toppen-tjej, eftersom hon låter sin man dricka vin hela dagen.

Bellman skrev alla sina texter själv men melodierna lånade han ofta från redan kända visor. Ett exempel är sången Venus Minerva som har samma melodi som Ja, må han leva. Melodin var känd redan på Bellmans tid och man vet inte vem som skrev den från början. Många av sina andra melodier har Bellman också lånat och skrivit om så de passade hans nya texter. En del av sina melodier komponerade

TEMAN HOS BELLMAN

KÄRLEKEN

Många av Bellmans sånger handlar om kärlek. Han skriver om olika sorters kärlek, både om hur det känns att vara kär men också om den sorts kärlek som gör att man gärna vill gå i säng med den andre. Glimmande nymf är en av Bellmans allra mest kända sånger. Många tycker att det är en av de vackraste kärleks-sånger som skrivits på svenska.

RUSET

På 1700-talet drack man ofta vin och andra starka drycker. Det var både ett sätt att roa sig och ett sätt att döva hunger och glömma bort att man kanske var sjuk eller fattig. Bellman funderade mycket över att det kunde kännas så kul att festa och dricka. Ett ord han använder ofta är ”rus”. Rus kan ju betyda både

Bellman själv.

Kungen i Sverige på Bellmans tid hette Gustaf III. Gustaf III var mycket intresserad av musik och teater och lät Bellman vara vid hovet och sjunga och spela sina sånger som underhållning. Gustaf III ordnade även ett arbete till Bellman som gav honom bra betalning. Bellman gifte sig och fick fyra barn med en kvinna som hette Lovisa Grönlund. Under en tid på 1700-talet är Bellman kungens favorit och hans visor är mycket populära i både hovet och bland folket.

Efter några år av festande och drickande går det sämre och sämre för Bellman. Han har stora skulder och försöker köpa sig fri genom att ta lån för att betala skulderna. 1792 skjuts Gustaf III på operan och Bellman förlorar både sin beskyddare och sitt jobb. Sin sista tid i livet tillbringar Carl Michael Bellman i fängelse eftersom han inte kan betala sina skulder. Han dör 54 år gammal utan att lämna något efter sig till familjen.

Bellman dör men hans musik har levt vidare. Under sitt liv gav han ut flera samlingar med texter och melodier och han har blivit en av Sveriges mest kända musiker utomlands. Bellman lever även vidare i alla Bellman-historier som fortfarande berättas bland barn idag. Bellman var en skämtare som gärna tog upp teman som inte var så ”fina” och ”rumsrena” och den känslan lever kvar i barnens roliga historier.

alkohol-rus och en lycklig känsla man kan få av fest, kärlek och skratt.

Bellman skrev många sånger till olika fester. Han sjöng sångerna själv samtidigt som han spelade teater och föreställde de olika personerna i sångerna. Många av hans visor blev stora hitar som folk sjöng när de festade och ville ha roligt.

Ibland var det dock inte lika roligt att dricka mycket alkohol. Bellman skrev om det också och många av hans sånger handlar om att det känns svårt dagen efter en fest eller när man druckit för mycket. Nästan alla personer som Bellman beskriver dricker mycket och det är ofta alkoholen som tar död på människorna i visorna. Bellman själv drack mycket och dog bara 54 år gammal.

NATUREN och STADEN

Historierna i Bellmans sånger utspelar sig nästan alltid i Stockholm och han nämner många krogar och gator vid namn. Han är en mästare på att skildra känslan i staden och dess nattliga krogliv men han är lika bra på att beskriva naturen på Djurgården, himlens skyar och djurens läten. Mycket av Bellmans lyrik (poetiska texter) handlar om antingen staden eller naturen.

DÖDEN

Bellman hade 13 syskon och sju av dem dog redan innan de hann börja skolan. Själv fick Bellman fyra

BELLMANS MYTOLOGI

När Bellman växte upp fick han läsa om de olika personerna i bibeln men han läste också mycket grekisk och romersk mytologi och kände till alla figurer i dem. På 1700-talet var det vanligt i konst-världen att man pratade om grekiska och romerska gudar och alla som lyssnade till Bellmans sånger visste precis vilka gudar han sjöng om. Bellman hittade också på

LUTAN och GITARREN

På 1700-talet spelade man både luta och gitarr som förekommer i föreställningen. Gitarren har en platt rygg och sex strängar på sin raka hals. Lutan har en rund rygg och 19 strängar. Halsen på lutan är böjd för att klara av spänningen från 19 strängar, med en

Några ord att bekanta sig med innan föreställningen:

Epistel – betyder egentligen "bibeltext". Bellman kallade sina texter för "epistlar" eftersom han härma- de bibelns sätt att skriva.

Gutår – ett vanligt sätt att säga "skål" på Bellmans tid

Bouteille – butelj, flaska man dricker vin ifrån

Ök – annat ord för skröplig häst

Plakat – att vara full, berusad

Några figurer och gudar som Bellman gärna skriver om:

Backus – vinets och festens gud

Karon – färjkarl som rör de döda till dödens rike Hades

Venus – kärlekens gudinna i romersk mytologi

Freja – kärlekens gudinna i nordisk mytologi

Mars – krigets gud

barn men en av hans fyra söner dog bara två år gammal. Döden var ständigt närvarande på 1700-talet. Människor levde med dålig mat och dålig hygien och sjukhus och doktorer var inte lika bra som idag. Många av Bellmans sånger handlar därför om döden. Ibland skriver han adjö-sånger till vänner som gått bort. Ibland skriver han om hur nära döden alltid är och att man ska passa på att leva ordentligt när man lever. Man vet aldrig när man kommer dö!

en massa egna figurer som förekom i sångerna tillsammans med de klassiska gudarna och myt-figurer- na. Den ovanliga blandningen av gudar och ganska misslyckade och mycket mänskliga människor är en stor del av Bellmans diktning.

rak hals skulle den gå sönder. Bellman själv spelade en sorts luta som kallas cister.

Glock – kyrkklocka (som ringer när man ska begra- vas)

Stop – glas att dricka öl ur

Bolster – sängkläder, täcke

Piskperuk – en sorts vit peruk med en hård fläta som män bar

Minerva – krigets gudinna i romersk mytologi

Apollon – skönhetens gud

Nymf – kvinnligt naturväsen som åtrås av gudarna

Eol – Vindens gud

Jofur – åskans gud

Morfeus – sömnens gud

Figurer Bellman skriver om i sina sånger:

Urmakare Fredman
Musikern Movitz
Korpral Moberg

Ulla Winblad
Kilberg

Sånger i föreställningen

Venus Minerva
Märk hur vår skugga
Min bouteille
Nå skruva fiolen
Böljan sig mindre rör

Hjärtat mig klämmer
Allons la chaine la chaine
Ur vägen och vik
Nu slår min glock
Glimmande nymf

Om tid finns – analysera texten till Gubben Noak

Gubben Noak, Gubben Noak
Var en heders-man,
När han gick ur arken
Plantera han på marken
Mycket vin, ja mycket vin, ja
Detta gjorde han.

Noak rodde, Noak rodde
Ur sin gamla ark
Köpte sig buteljer,
Sådana man säljer,
För att dricka, för att dricka
På vår nya park

Han väl visste, han väl visste
Att en människa var
Törstig av naturen

Som de andra djuren,
Därför han ock, därför han ock
Vin planterat har

Gumman Noak, Gumman Noak
Var en heders-fru
Hon gav man sin dricka
Fick jag sådan flicka
Gifte jag mig, gifte jag mig
Just på stunden nu

Aldrig sa hon, aldrig sa hon
Kära far nå nå;
Sätt ifrån dig kruset
Nej, det ena ruset
På det andra, på det andra
Lät hon gubben få

Mer om Bellman kan man hitta på bellman.net.